Zvuková stránka češtiny

Víš, že…

v češtině vyslovujeme sice jen pět různých samohlásek, ale jejich dlouhá nebo krátká výslovnost mění význam slov, což činí často cizincům, kteří se učí česky, nemalé potíže?

souhlásek má čeština 25, ale některé můžeme artikulovat i v rámci pravidel správné výslovnosti ve dvou různých variantách?

havajština vystačí s pouhými sedmi souhláskami, zatímco např. v hindštině se vyslovuje celkem 33 souhlásek?

zatímco arabština obsahuje pouhé tři samohlásky, má jich francouzština celkem 13: devět ústních (orálních) a čtyři nosové (nasální)?

v jazycích s pevným přízvukem je přízvučná vždy jen určitá slabika (např. v češtině první, v polštině předposlední), zatímco v jazycích s pohyblivým přízvukem (např. angličtina nebo ruština) může být přízvučná kterákoliv slabika a různá poloha přízvuku může měnit význam slov?

první přístroj, pomocí kterého mohl znovu zaznít zaznamenaný zvuk (hlas nebo hudba), sestrojil roku 1877 americký vynálezce Thomas Alva Edison? Přístroj se nazýval fonograf.

Naučíš se…

rozlišovat české hlásky a orientovat se v soustavě souhlásek a samohlásek.

znát význam a funkci zvukových prostředků mluveného jazyka, jako je melodie, přízvuk nebo tempo řeči.

základy fonetického přepisu.

Zvuková stránka češtiny

Mluvní orgány (mluvidla) a jejich činnost

zapamatujeme si

Lidská řeč vzniká koordinovanou činností mluvních orgánů – **artikulací**.
Mluvní orgány tvoří:
a) ústrojí dýchací (respirační)
b) ústrojí hlasové (fonační)
c) ústrojí hláskovací (modifikační)

English Terms

articulation / artikulace
sound / hláska
vowel / samohláska
consonant / souhláska
syllable / slabika
assimilation / asimilace

Podstatnou část **dýchacího ústrojí** tvoří plíce uložené v dutině hrudní. Při tvoření hlasu se využívá vydechovaný vzduch, říká se mu **výdechový proud vzduchu**.
Hlasové ústrojí je uloženo v hrtanu. Jeho nejdůležitější část tvoří hlasivky, které svým pohybem mění výdechový proud v tzv. **základní tón**. Ten má určitou sílu, výšku a barvu, ale podobu lidského hlasu dostává až v nadhrtanových prostorách v ústrojí hláskovacím.
Hláskovací ústrojí se skládá z **rezonančních dutin** (dutina ústní, nosní a hrdelní) a **artikulačních orgánů** uložených v dutině ústní (rty, jazyk, čelisti a zuby, dáseň, tvrdé patro, měkké patro). Tvoří se zde jednotlivé **hlásky a jejich spojení**.

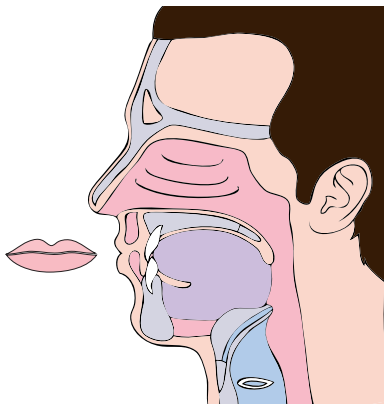

Průřez mluvidly v postavení absolutního klidu

Zvukové jednotky řeči

Hláska (fón)

Hlásky jsou nejmenší zvukové jednotky lidské řeči. Dělíme je na samohlásky a souhlásky.

Samohláska (vokál)

zapamatujeme si

Při tvoření samohlásek se neklade výdechovému proudu vzduchu v mluvidlech žádná překážka. Z akustického hlediska je vnímáme jako **tóny**.

Dvojhláska (diftong)

Dvojhláska je spojení dvou samohlásek v jedné slabice. Čeština má jedinou domácí dvojhlásku, a to *ou*. Dvojhláska *au* je obsažena jen v domácích citoslovcích, jinak je typická pro slova cizí (*auto*), podobně jako jiné dvojhlásky, např. *eu – euro*, *ie – siesta*.

Souhláska (konsonant)

zapamatujeme si

Při tvorbě souhlásek se výdechovému proudu staví do cesty:
- úplná překážka (závěr) – závěrové souhlásky, např. *p*, *t*, *n*;
- neúplná překážka (úžina) – úžinové souhlásky, např. *s*, *f*, *ř*.

Akustickou podstatou souhlásek je **šum**.

Specifickou skupinou souhlásek jsou tzv. **sonory** (*r*, *l*, *m*, *n*, *ň*, *j*). Tvoří přechod mezi souhláskami a samohláskami. Se souhláskami je spojuje způsob tvoření, mají však málo znatelný šum, který je překrýván tónovou složkou typickou pro samohlásky.

Zvuková stránka češtiny

Foném

zapamatujeme si

Foném je základním termínem fonologie. Fonémy jsou jen ty hlásky, které mají schopnost v daném jazyce vytvářet a odlišovat význam slov.

Nejjednodušší metoda zjišťování fonémů určitého jazyka je založena na srovnávání dvojic slov, která se liší jen jedinou hláskou. Například souhlásky *p* a *b* nebo *v* a *l* jsou fonémy, protože vytvoří v češtině nové slovo: *peru – beru*, *ves – les*. Obdobně můžeme postupovat v případě samohláskových fonémů, např. srovnáním slov *dal – dál* zjistíme existenci fonémů *a – á*.

Slabika

zapamatujeme si

Slabika je základní stavební jednotka řeči. Je to artikulační minimum, které skutečně vyslovujeme. Základem slabiky v češtině je jedna samohláska nebo jedna dvojhláska.

V českých slovech se můžeme setkat zejména s dvojhláskou *ou* (*lou-ka*), s dvojhláskou *au* u vlastních jmen (*Au-leh-lo-vá*) nebo ve slovech přejatých (*sau-na*), kde se může objevit i dvojhláska *eu* (*eu-ro*).

Ze souhlásek jsou ve spisovné češtině slabikotvorné jenom *r* (*trn*, *hr-ne*), *l* (*vlk*, *pl-ný*) a zřídka *m* (*o-sm*). Končí-li slabika na samohlásku, mluvíme o slabice otevřené (*ne-se*), když je na jejím konci souhláska, jde o slabiku zavřenou (*bar-vit*).

Někdy nejsou hranice slabik zcela jednoznačné, např. slovo sestra lze dělit na *se-stra*, *ses-tra* nebo *sest-ra*. Na konci řádku se slova v psaném textu dělí zásadně po slabikách a v případech, kdy hranice slabiky není jednoznačná, se přihlíží ke stavbě slova, proto dělíme např. *na-jde*, i když slabikování *naj-de* je také možné.

Fonetický přepis (transkripce)

Pro zachycení zvukové podoby jazyka se užívá fonetický přepis. Umísťuje se do hranatých závorek [...], které signalizují čtenáři, že záznam odráží v mezích možností skutečnou výslovnost. Fonetický přepis pomáhá při studiu cizích jazyků, zachycujeme jím výslovnost cizích slov, ať už obecných či vlastních, používá se i při zápisu dialektů.

Třídění českých samohlásek

Graficky se dá systém českých samohlásek zachytit v podobě rovnoramenného trojúhelníku postaveného na vrchol. Samohlásky tedy dělíme:

Podle polohy jazyka

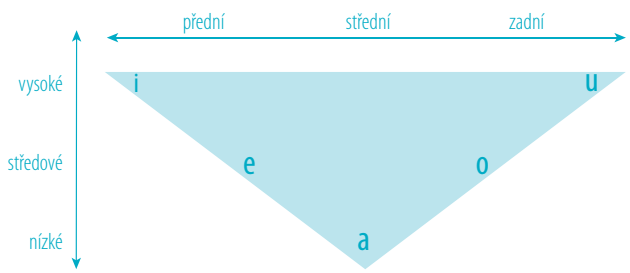

Podle délky (kvantity)

Podle délky se dělí samohlásky na krátké a dlouhé. Pomocí ní se odlišují dvojice zvukově podobných slov s odlišným významem *(psi – psí, láska – laská)*.
Existují také dvojice tvarů jednoho slova lišící se délkou samohlásky *(dveře – dvéře)*.

Podle postavení rtů

Podle postavení rtů se rozlišují české samohlásky na zaokrouhlené: *o* a *u* (při jejich výslovnosti sešpulíme rty) a ostatní nezaokrouhlené.

Zvuková stránka češtiny

Třídění českých souhlásek

Podle místa tvoření

Souhlásky se charakterizují podle místa v mluvidlech, kde se artikulují (tvoří). Vznikají převážně v dutině ústní, jen hláska [h] a tzv. ráz se tvoří v hrtanu.

Podle způsobu tvoření

Při artikulaci (tvoření) souhlásky vznikne někde v mluvidlech buď překážka (závěr), která brání průchodu vydechovaného vzduchu, nebo se vytvoří neúplná překážka a vzduch proudí vzniklou úžinou, anebo se artikulace začíná závěrem a přechází v úžinu.

Podle znělosti

Protiklad znělost × neznělost je pro české souhlásky typický. Při artikulaci znělých souhlásek se hlasivky chvějí, při artikulaci neznělých zůstávají v klidu. Dvojice souhlásek, které se liší znělostí, se označuje jako **párová**. Pokud souhláska z hlediska znělosti pár netvoří, říkáme jí **nepárová** (jedinečná). Všechny nepárové české souhlásky jsou znělé.

Tabulka tvoření českých souhlásek

		Podle místa artikulace											
		retné		retozubné		zubodásňové		předopatrové		zadopatrové		hrtanové	
	Podle znělosti	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z
Podle způsobu artikulace	závěrové	p	b			t	d	ť	ď	k	g		
			m				n		ň		ŋ		
												(ráz)	
	polozávěrové					c, č	ɜ, ǯ						
	úžinové			f	v	s, š	z, ž		j	ch			
							l						
							r						
						ř̥	ř						
													h

Asimilace znělosti párových souhlásek

K asimilaci (spodobě) znělosti dochází ve skupinách párových souhlásek. Při asimilaci znělosti je potom spojení párových souhlásek buď celé znělé, nebo celé neznělé. V češtině se většinou připodobňuje souhláska předcházející k souhlásce následující (asimilace zpětná): *prosba* – [prozba], *kdo* – [gdo], *bez tebe* – [bestebe].
Ke zpětné asimilaci dochází také před pauzou, všechny párové souhlásky se zde vyslovují neznělé: *had* – [hat].

Zvláštním případem spodoby znělosti je dvojí výslovnost skupiny *sh*. Moravská výslovnost je znělá: *shoda* – [zhoda] (asimilace zpětná). Česká výslovnost je neznělá: *shoda* – [schoda]. Zde se jedná o druhý typ asimilace, tzv. progresivní, kdy následující souhláska se připodobňuje předcházející.

Jedinečné (nepárové) souhlásky jsou vždy znělé. Asimilace znělosti se zpravidla neúčastní.

Takt a slovní přízvuk, větný úsek a intonace, větný přízvuk

Vedle základních zvukových jednotek se v komunikaci uplatňuje celá řada dalších zvukových jevů. V souvislé řeči se uplatňují tyto zvukové prostředky: slovní přízvuk a jím vytvářený takt, pauzy a mluvní tempo formující větné úseky, intonace věty a důraz.

Zvuková stránka češtiny

Slovní přízvuk

Hlavní slovní přízvuk

zapamatujeme si

Čeština má slovní **přízvuk stálý**. Stojí vždy na první slabice slova (např. *'kopec*). Při spojení jednoslabičné původní předložky s následujícím slovem se přízvuk přesouvá zpravidla na předložku (např. *'pro tebe*).

Některá slova, obvykle jednoslabičná, jsou nepřízvučná. Označují se jako příklonky a předklonky. **Příklonky** stojí ve větě za přízvučným slovem a tvoří s ním jeden rytmický celek, např. krátké tvary zájmen – *se*, *si*, *mi*, *ti*, *ho*, *mu* atd., částice *-li*, tvary pomocného slovesa být – *jsem*, *jsi*, *je* atd.: *'Přines mi to. 'Napsala jsem mu 'dopis. 'Ozve-li se 'večer.* **Předklonky** jsou nepřízvučná slova, která stojí před přízvučným slovem po pauze, např. některé spojky, částice, příslovce: *Tak 'pojedeme*.

Vedlejší slovní přízvuk

Vedle hlavního slovního přízvuku se v delších slovech objevuje přízvuk vedlejší. Je však málo výrazný a často ho sluchem ani nepostřehneme. O něco nápadnější bývá ve složených slovech: *'černo,bíle, 'několika,násobná*.

Takt

zapamatujeme si

Část věty s jedním slovním přízvukem tvoří přízvukový takt. Takt může obsahovat jedno slovo, ale také více slov.

Je nutné uvědomit si rozdíl mezi taktem, který je signalizovaný slovním přízvukem, a slovem určeným v písmu mezerou. Například sdělení *'Rozhodla jsem se / 'říct jí to / 'otevřeně.* obsahuje tři takty, ale sedm slov.

Větný úsek, pauzy, mluvní tempo

zapamatujeme si

Delší věty nebo věty se složitější stavbou se zvukově člení na větší úseky – **větné úseky**.
Ty mohou být tvořeny jedním nebo častěji několika takty: *Na každoročním folklorním festivalu ve Strážnici // vystupovaly od pátku do neděle // známé i méně známé soubory z domova i ze zahraničí.* (3 větné úseky)

Hranice větných úseků jsou dány **pauzou** a melodickým pohybem hlasu.

Větné úseky jsou vysloveny „na jeden nádech“ a vzniká mezi nimi krátká pauza (//) potřebná k doplnění dechu. **Nadechovat se ale nemůžeme kdekoliv – neoddělujeme tedy výrazy, které k sobě významově patří.** Kladení pauz není vždy jednoznačné, odpovídá potřebám mluvčího. Můžeme tedy říct: *Krátce po příletu domů // na mě padla velká únava.* (2 větné úseky), ale také: *Krátce po příletu domů na mě padla velká únava.* (1 větný úsek)
Je však vhodné, alespoň kratičkou pauzou, oddělovat věty v souvětí: *Chatu // kde jsme trávili dovolené // už zbourali.*

Mluvní tempo zpravidla závisí na individuálních zvyklostech mluvčího a jeho komunikačním záměru. Při rychlejším tempu děláme v řeči méně pauz. Ve většině komunikačních situací působí nepříznivě tempo příliš pomalé a monotónní, které posluchače unavuje, stejně jako tempo příliš rychlé, protože znesnadňuje porozumění.

Intonace (melodie) věty se projevuje jako průběžná změna tónové výšky lidského hlasu ve větě. Důležitý je zejména poslední větný úsek, kde intonace často výrazně stoupá nebo klesá. Tím se od sebe oddělují větné úseky a rozlišují se druhy vět podle komunikačních funkcí (oznamovací, tázací, rozkazovací atd.).

Větný přízvuk

Větným přízvukem odlišujeme ve větě **jádro**, které je přízvučnou částí věty, od **východiska** v souvislosti s **aktuálním členěním výpovědi** (viz kapitola 5.3).

Zvuková stránka češtiny

Příklad 1

Identifikujte souhlásky podle jejich charakteristiky:

a) znělá, obouretná, závěrová, nosová
b) neznělá, zadopatrová, závěrová
c) neznělá, retozubná, úžinová
d) neznělá, předopatrová, závěrová

řešení

Hlásky vyhledáme podle zadaných kritérií v tabulce výslovnosti souhlásek.
a) obouretné jsou 3 (*p*, *b*, *m*), z nich nosová 1: *m*. Ta je zároveň znělá a závěrová.
b) zadopatrové jsou 3 (*g*, *k*, *ch*), z nich závěrové 2 (*g*, *k*), z nich neznělá *k*.
c) retozubné jsou 2 (*f*, *v*), obě také úžinové, z nich neznělá *f*.
d) předopatrové jsou 4 (*ť*, *ď*, *ň*, *j*), z nich neznělá jen *ť*, ta je současně závěrová.

Příklad 2

Deseti českým samohláskovým fonémům [a, e, i, o, u, á, é, í, ó, ú] odpovídá 14 písmen. Uveďte je.

řešení

1. krok
V libovolném psaném textu hledáme všechny možnosti, jakými jsou zadané fonémy zapisovány.

2. krok
Ověříme si, pro které fonémy máme jedinou grafickou značku (písmeno) a které fonémy zapisujeme naopak více písmeny.
Jeden foném – jedno písmeno: [a] – *a*, [o] – *o*, [u] – *u*, [á] – *á*, [é] – *é*, [ó] – *ó*.
Jeden foném – více písmen: [e] – *e*, *ě*; [i] – *i*, *y*; [í] – *í*, *ý*; [ú] – *ú*, *ů*.
(S využitím poznatků z kapitoly 1.3 je možné částečně vysvětlit i příčiny tohoto stavu.)

Příklad 3

Převeďte text do fonetického přepisu.

Každý se někde narodí, jenomže si nepamatuje kde. Ale dozví se to. Buď mu to poví maminka, nebo prostě někdo, a přinejmenším si to přečte v rodném listu.

(Z knihy *Lipová alej* Františka Nepila)

řešení

1. krok
Přepíšeme text foneticky – dbáme zejména na důsledné zapisování hlásek *ď*, *ť*, *ň*, protože nemůžeme užít písmeno *ě*, jednotně zapisujeme *i*, asimilované hlásky píšeme podle výslovnosti, neužíváme velká písmena atd.

2. krok
Doplníme také takty a pauzy, které signalizují větné přízvuky a úseky.

3. krok
[každí se ňegde naroďí, jenomže si nepamatuje gde // ale dozví se to // buť mu to poví maminka / nebo prostě ňegdo / a přinejmenším si to přečte v rodném listu]

Zvuková stránka češtiny

Příklad 4

Opravte chyby ve fonetickém přepisu.

[mňekká tkanina], [zkouška s angličťiny], [průbježné plnění úkolů],

řešení

Opět si uvědomíme rozdíly mezi přepisem mluvené řeči a mezi psanou podobou. Všímáme si skutečné výslovnosti zdvojené hlásky, přepisu *ě*, asimilace znělosti hlásek apod.
[mňeká tkaňina], [skouška s'aŋgličťini], [prúbježné plňeňí úkolú]

Zvuková stránka češtiny

Cvičení 1

Ve kterých slovech se počet hlásek rovná počtu písmen?

vějíř, viola, oznamme, chvíle, oběť, nehty, podpatek, když, všechno, leccos, město, babiččin

Cvičení 2

Uvádějte příklady českých slov, která se liší pouze jednou hláskou, a zjišťujte tímto způsobem repertoár českých fonémů, např. *vata – vada*: fonémy *t* a *d*.

Cvičení 3

Vyznačte slova, v nichž nacházíte dvojhlásku (diftong):

doufat, doučit, pouze, auto, nauka, neustále, eukalyptus, kauce, neuvěřitelný, pneumatika, kauza, poukázat, leukémie, moucha, loukou, pauza, poučení, euforie, sloup, leukoplast, loučení

Cvičení 4

a) Zapište výslovnost slov: děkovat, tělo; oběd, pět, věk; město, měla.

b) Podle přehledu českých samohlásek se pokuste některé popsat. Např.: a – střední, nízká, krátká, nezaokrouhlená samohláska.

Cvičení 5

Označte v textu všechny slabikotvorné souhlásky a porovnejte jejich rozložení ve slovesných tvarech.

Vlk z Brd

Vlk zdrhl (zdrhnul) z Brd. Vtrhl (vtrhnul) skrz strž v tvrz srn. Prskl (prsknul), zvrhl (zvrhnul) smrk, strhl (strhnul) drn, mrskl (mrsknul) drn v trs chrp. Zhltl (zhltnul) hrst zrn skrz krk, pln zrn vsrkl (vsrknul) hlt z vln. Vlk krkl (krknul), mrkl (mrknul), zmlkl (zmlknul).

(Podle textu I. Havla z knihy *Spisovná výslovnost a kultura mluveného projevu* Mileny Krobotové)

Cvičení 6

Podtrhněte znělé souhlásky:

b, k, m, v, š, e, l, r, ť, j, č, í, n, ů

A

Cvičení 7

Z nabídky hlásek vytvořte znělostní páry (dvojice hlásek splňujících protiklad znělost × neznělost):

ď, f, t, n, h, b, d, r, s, l, v, p, ž, k, ch, g, m, š, ť, z

Cvičení 8

a) Ve zvukové podobě slov rozlište znělé a neznělé souhlásky:

strom, léky, jádro, hotel, ovoce, falešní, obrazný

b) Označte nepárové souhlásky.

Zvuková stránka češtiny

Cvičení 9

Ve kterých slovech nedochází při jejich vyslovení k asimilaci (spodobě) znělosti?

následky, povstat, odkrýt, srovnat, lehký, podmínka, dodávka, svár, odplata, lanko, všechno, vrčet, dřívko, když, zpívat, vteřina, sladký, anglický, srkat, zpráva, tango

Cvičení 10

Najděte v textu slova, u nichž probíhá asimilace znělosti:

Vysvětlí mi někdo, proč se kočka podivným způsobem rozčílí, hvízdáte-li si hodně tenince a vysoko? Zkoušel jsem to i s německými, anglickými a italskými kočkami, není v tom žádný zeměpisný rozdíl. Slyší-li kočka vaše pohvizdování, počne se o vás fascinována otírat, skočí vám na klín a konečně vás začne vášnivě hryzat do úst nebo do nosu, s výrazem rozkošnicky zkaženým, načež vy ovšem přestanete, a ona se rozpřede chraptivě a pilně jako malý motorek.

(Podle knihy *Měl jsem psa a kočku* Karla Čapka)

Cvičení 11

a) Zaznamenejte fonetický přepis slov:

mělký, kamenný, diskutovat, sníh, romantismus, divadlo, zpráva, tchyně, důvody, květ, tvůj, detektivka

b) Zjistěte, u kterých slov si můžete ověřit jejich výslovnost ve Slovníku spisovné češtiny. Všimněte si zde některých odlišností při záznamu výslovnosti.

A Cvičení 12

Opravte chyby ve fonetickém přepisu:

[Karlůf most v Praze], [povinná školní docházka], [zpustlý středovjeký hrad], [korunní svědek], [zkušební řád]

Cvičení 13

a) Rozdělte slova na slabiky:

sedm, krk, přišel, zhltnout, pozdě, pondělí, smích, lavina, doufat, poučit, neurčitý, pneumatika, soběstačný, ulomený, dcera, dvojjazyčný, pauza

b) Ve kterých slovech jsou slabikotvorné souhlásky? Uveďte další příklady slov se slabikotvornými souhláskami.

Cvičení 14

Rozlište, ve kterých případech se jedná o dvojhlásku a kde patří *o* a *u* do různých slabik:

nakoupit, poučka, jedou, doučovat, kouzlo, mávnout, najmout, oblouk

Cvičení 15

V kterých větách je vyznačené slovo nepřízvučné?

Cesta vedla *skrz* borový les. Ty už *mi* nechoď na oči. Přijď k nám zítra *na* návštěvu. Chodil dlouho *kolem* domu. Měl *bys* to vědět. Umyj *si* ruce. *Já* to věděl už dávno. *Dle* mého názoru je to zbytečné. Udělám to *podle* tvého návrhu.

Zvuková stránka češtiny

Cvičení 16

Ve větách vyznačte hlavní slovní přízvuk, vyhledejte nepřízvučná slova (příklonky) a věty rozdělte na přízvukové takty.

Měl bys to vědět. Znám ji už léta. Asi bych si ho všiml. Já se ti omlouvám. Vzkaz jsem mu předal hned. Byl bych se mu ozval. Zavolej mi, až se to nějak vyřeší.

Cvičení 17

Označte hlavní slovní přízvuk ve spojeních:

nepoznaný, potkávat se, ve tři, do stanu, četla jsem, dal mi to, před vchodem, požádal-li, světlo, tmavočervený

Cvičení 18

Označte ve větách hlavní slovní přízvuky a určete počet taktů:

Považoval to za dobrý nápad. Čeští vědci přispěli významně k poznání vesmíru. Provázely mě dva kufry knih a taška s oblečením. Za prvním sněhem jeďte letos do Jeseníků. Nepodařilo se mi ho přesvědčit k odchodu. Chtěla bych dobře zpívat. Cestovali jsme všichni nalehko. Snídali jsme venku na zahradě pod rozkvetlými stromy.

Cvičení 19

Vyznačte v textu větné úseky.

Letuška

Moje sestřenice Tereza by chtěla být letuškou. Ráda jezdí do Ruzyně a pozoruje ruch na letišti. Tereza si uvědomuje, že práce letušky je velice obtížná. Letuška musí ovládat alespoň tři světové jazyky. Musí se vyznat v zeměpise, v první pomoci, musí si vědět rady v nesnázích. Musí zachovat klid, když letadlo ohrozí nepříznivé počasí i když se na palubu vloudí zločinec. Letuška se musí umět ovládat, musí umět skrýt slzy, musí umět cestující uklidnit a ve všem jim poradit. Tereza se kupodivu všech těch nároků nebojí.

(Podle seminární práce na MU)

Cvičení 20

a) Přečtěte následující text se správným členěním na větné úseky:

Volkswagen Typ 1, obecně známý pod názvem *Brouk*, je lidový vůz vyráběný německou automobilkou Volkswagen v letech 1938 až 2003.

Název Brouk vznikl jako lidová přezdívka a až později (zvl. v USA jako *Beetle*) se začal používat jako oficiální jméno modelu. Jedná se o nejdéle vyráběný vůz s největším počtem vyrobených kusů beze změny designu. Autorem designu Brouka je Erwin Komenda. Výroba začala v roce 1939, ale válka začala dříve, než se začaly vyrábět vozy Volkswagen masově a výrobní linky byly zabrány pro výrobu vojenských vozidel.

Po skončení druhé světové války byla obnovena výroba. Prvních 1785 Brouků se vyrobilo v továrně nedaleko Wolfsburgu v roce 1945, miliontý Brouk sjel z výrobní linky v roce 1955. Už o tři roky později, v roce 1958 byl vyroben pětimiliontý Brouk. Během 60. a na začátku 70. let díky reklamě a pověsti spolehlivého auta výroba dosáhla takové úrovně, že v roce 1973 překonal počet vyrobených kusů 16 milionů a v roce 1992 činil již 21 milionů vozů.

V roce 1998 představil VW jeho nástupce – *New Beetle* (postavený na podvozku Volkswagenu Golf IV), který svým designem navazuje na původního Brouka.

b) Určete, kolik je v textu větných úseků zakončených intonací, signalizující nekoncovou pomlku.

c) Ve větě *Po skončení…* spočítejte takty a určete v nich přízvučné slabiky. Mají v běžně mluveném jazyce takty stejný počet slabik? Kde má stejný počet slabik v taktech a pravidelný přízvuk svůj zvláštní význam?